

112, 578; IV, 11, 18, 19, 21-22; IX, 317; a.mlf., *Câmi'ü'l-beyân*, XXI, 15-21; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-zeheb* (Abdülhamîd), I, 263 vd.; Eddî Şîr, *Kitâbü'l-El-fâzî'l-Fârisiyyeti'l-mu'arreb*, Beyrut 1908, s. 54; Cl. Huart, "Kisrâ", *IA*, VI, 825; M. Morony, "Kisrâ", *EP* (Ing.), V, 184-185; Mustafa Fayda, "Bâzân", *DIA*, V, 283-284.

CASİM AVCI

KISSLING, Hans Joachim

(1912-1985)

Alman şarkiyatçısı ve Türkologu.

Münih'te doğdu. Münih, Viyana ve Breslau üniversitelerinde şarkiyat, Altaistik, İranistik ve amme hukuku okudu. Hocaları arasında Gotthelf Bergsträsser, Fritz Hommel, Karl Süßheim, Franz Taeschner, Wilhelm Geiger, Herbert Jansky, Teodor Seif, Carl Brockelmann ve Friedrich Giese gibi ünlü isimler bulunmaktadır. Giese'nin yanında hazırladığı *Die Sprache des 'Âşıkpaşâzâde. Eine Studie zur osmanisch-türkischen Sprachgeschichte* başlıklı teziyle 1935'te doktor oldu. Ertesi yıl Leipzig Üniversitesi'ne bağlı Orientalisches Institut'ta asistan olarak göreve başladı. II. Dünya Savaşı'na rastlayan askerliği sırasında Fransa, Rusya ve Balkanlar'da bulundu ve çok dil bilmesinden dolayı genellikle mütercimlik yaptı. 1942-1943 yıllarında Alman Dışişleri Bakanlığı'nda ilmi araştırmacılık görevinde bulundu. 1949'da Münih Üniversitesi'nde Türkoloji bölümünün başkanı Franz Babinger'in yanında hazırladığı *Beiträge zur Kenntnis Thrakiens im 17. Jahrhundert* adlı doçentlik tezinin kabulü üzerine bu enstitüye doçent, 1959'da da emekliye ayrılan Babinger'in yerine tayin edilerek profesör oldu; 1980 yılındaki emekliliğine kadar bölümün gelişmesine büyük katkılarda bulundu. 10 Ekim 1985'te Münih'te öldü. 1975'te Almanya'nın önemli ilmi kuruluşlarından Bayerische Akademie der Wissenschaften'e üye seçilmiş ve Palermo Üniversitesi'ne bağlı Centro Internazionale di Studio Albenesi'ye de şeref üyesi olarak kabul edilmişti. Ayrıca öğrencileri ve meslektaşları onun 60. doğum yılı armağanı olarak bir kitap hazırlamışlardır (bk. bibl.).

Dil öğrenmeye çok kabiliyeti olan Kissling'in kırk civarında Batı, Doğu ve Afrika dilini bildiği rivayet edilmektedir. Türkoloji, Osmanlı tarihi, Osmanlı dönemi tasavvuf tarihi ve tarihî coğrafya alanlarında çok sayıda eser kaleme alan Kissling özellikle tarikatların siyasî, toplumsal ve

pedagojik rolleri üzerindeki çalışmalarıyla tasavvuf tarihine önemli katkılarda bulunmuştur. Osmanlı tarihi araştırmalarının büyük bir kısmı II. Bayezid ve dönemi hakkındadır. II. Bayezid'in, babası Fâtih Sultan Mehmed ile oğlu Yavuz Sultan Selim'in arasında kaldığı için öneminin tarihçiler tarafından yeterince takdir edilemediği, halbuki Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu'ya ve Doğu Akdeniz'e yayılmasını onun dönemindeki gelişmelerin mümkün kıldığı kanaatinde olan Kissling, II. Bayezid hakkında hayatının en önemli eserini yazmayı planlamış (Majer, LXV/2 [1988], s. 193), ancak ömrü buna yetmemiştir (*Dissertationes*, II, 207).

Eserleri. *Die Sprache des 'Âşıkpaşâzâde. Eine Studie zur osmanisch-türkischen Sprachgeschichte* (Breslau 1936); *Beiträge zur Kenntnis Thrakiens im 17. Jahrhundert* (Wiesbaden 1956); *'Uşâkîzâde's Lebensbeschreibungen berühmter Gelehrter und Gottesmänner des Osmanischen Reiches im 17. Jahrhundert (Zeyl-i dağâ'iq)* (Wiesbaden 1965); *Sultan Bâjezîd's II. Beziehungen zu Markgraf Francesco II. von Gonga-za* (München 1965); *Sammlung türkischer Redensarten* (Wiesbaden 1974); *Rechtsproblematiken in den christlich-muslimischen Beziehungen, vorab im Zeitalter der Türkenkriege* (Graz 1974); *Probleme der älteren osmanischen Schwarzmeerkartographie* (München 1978); *Hintergrundprobleme in der islamistischen Geschichtsforschung* (Graz 1979).

Kissling'in bu kitaplardan başka sayısı 100'ü geçen makale, kitap tanıtımı ve *The Encyclopaedia of Islam, Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas, Lexikon der Islamischen Welt* gibi ansiklopedi ve başvuru kitaplarına yazılmış maddesi bulunmaktadır. Ölümünden sonra Rudolf Trofenik tarafından makalelerinin büyük bir kısmı *Dissertationes orientales et balcanicae collectae* (I: *Das Derwischtum*, München 1986; II: *Sultan Bajezid II. und der Westen*, München 1988; III: *Die Osmanen und Europa*, München 1991) adı altındaki üç ciltlik bir seri içerisinde tekrar yayımlanmıştır. Kissling ayrıca Türkçe, Slavca, Arapça ve İtalyanca'dan çok sayıda tercüme yapmış, bu arada Ömer Seyfeddin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin ve Peyami Safa'nın hikâye ve romanlarından bazılarını Almanca'ya çevirmiştir (eserlerinin tam listesi için bk. Schie-mann, s. 9-16).

BİBLİYOGRAFYA :

H. J. Kissling, *Dissertationes orientales et balcanicae collectae* (ed. R. Trofenik), München 1986-88, I, neşreden önsözü, II, 207; L. Schie-mann, "Schriftenverzeichnis Hans Joachim Kissling", *Islamkundliche Abhandlungen. Hans Joachim Kissling zum 60. Geburtstag gewidmet* (nşr. G. Majer), München 1974, s. 9-16; Necib el-Akiki, *el-Müstesrikûn*, Kahire 1980, II, 478; *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XV, 202-204; B. Moser-Weithmann, "Hans Joachim Kissling. Eine persönliche Erinnerung", *Münchener Zeitschrift für Balkankunde*, V, München 1984, s. 183-185; L. Kretzenbacher, "Hans Joachim Kissling (8.IX.1912 – 10.X.1985)", *SOF*, XLV (1986), s. 237-239; Bedriye Atsız, "Yaşayan Türkologlar-VIII. Hans Joachim Kissling", *TT*, IV/20 (1985), s. 127-128; Turgut Akpınar, "Kırtan Fazla Dil Konuşan Osmanlı Tarihçisi: Prof. Kissling", a.e., XI/62 (1989), s. 105-107; E. Krüger, "In Memoriam Hans Joachim Kissling", *ZBalk*, XXII/1 (1986), s. 2-3; H. G. Majer, "Hans Joachim Kissling (1912-1985)", *Isl.*, LXV/2 (1988), s. 191-199.

TURGUT AKPINAR

KİTAP

(bk. KİTAP).

el-KİTÂB

(الكتاب)

Sîbeveyhi
(ö. 180/796)

tarafından yazılan

ve *Kitâbü Sîbeveyhi* diye de anılan,
Arap gramerine dair
günümüze ulaşan ilk eser
(bk. SİBEVEYHİ).

KİTÂB-ı BAHİRİYYE

(كتاب بحرية)

Pîri Reis'in (ö. 962/1554)
Ege ve Akdeniz kıyılarını
tasvir eden coğrafi eseri.

Osmanlı coğrafyacısı ve kaptanı Pîri Reis tarafından hazırlanmış olan *Kitâb-ı Bahriyye*, Osmanlı coğrafya ve haritacılık tarihinin en önemli örneğini oluşturduğu gibi farklı ilimlerin de başlıca kaynak eseri özelliği taşır, bu açıdan Batı'daki benzerleriyle kıyaslanmayacak ölçüde şöhet kazanmıştır. Eserin mensur ve kısmen manzum olmak üzere iki telifi vardır. Ege ve Akdeniz'in tam bir portolan atlası olan *Kitâb-ı Bahriyye*'deki haritalar, hem gemicilerin kullanımı hem model alınarak yenilerinin yapımı amacıyla uzun süre muteber tutulmuştur.